

04/31**Doprovodný sociální program pro uskutečňování restrukturalizace českého ocelářského průmyslu**

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2004 pod číslem 04/31. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Mgr. Marie Hošková.

Cílem kontroly bylo prověřit hospodaření s finančními prostředky státního rozpočtu na realizaci doprovodného sociálního programu pro uskutečňování restrukturalizace českého ocelářského průmyslu a posoudit jejich účelnost a hospodárnost.

Kontrolu provedly v době od října 2004 do února 2005 skupiny kontrolujících NKÚ z odboru dopravy, průmyslu a hospodářství a z územních odborů střední Čechy, severozápadní Čechy a severní Morava.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2000 až 2004.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“);

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“);

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“);

vybraní příjemci prostředků státního rozpočtu: Královské železářny, a. s., Králův Dvůr, Tovární čp. 38; RPIC-ViP s. r. o., Ostrava-Mariánské Hory, Výstavní čp. 2224/8; Úřad práce Ostrava, Válcovny trub Chomutov a. s., Libušina 4778; VÍTKOVICE STEEL, a. s., Ostrava-Hulváky, Štramberská č. p. 2871/47; VÍTKOVICE, a. s., Ostrava-Vítkovice, Ruská 2887/101; Železářny Hrádek, a. s., Nová Huť 204; Železářny Chomutov a. s., Beethovenova 1269/68.

Námítky proti kontrolním protokolům podaly ŽELEZÁRNY Hrádek a. s., Železářny Chomutov a. s. a Válcovny trub Chomutov a. s. Byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutími o námitkách.

Odvolání proti rozhodnutím o námitkách, které podaly ŽELEZÁRNY Hrádek a. s., Železářny Chomutov a. s. a Válcovny trub Chomutov a. s., byla vypořádána usnesením senátu NKÚ.

S e n á t NKÚ (ve složení: Mgr. Marie Hošková – předseda, Ing. Jiří Adámek, Mgr. Ing. Jiří Kalivoda, Ing. Josef Pohl, Ing. Petr Skála – členové) na svém zasedání konaném dne 19. 4. 2005 s c h v á l i l usnesením č. 04/31/21

k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I. Úvod

Ocelářský průmysl prochází od počátku 90. let restrukturalizačním a privatizačním procesem. Jedenáct rozhodujících státních podniků zabývajících se výrobou a zpracováním oceli bylo v letech 1991 – 93 transformováno na akciové společnosti se 100% majetkovou účastí státu. V letech 1993 – 96 proběhla privatizace majetkových účastí bez vstupů zahraničních strategických investorů. ČR mohla v rámci svých závazků k Evropské unii (dále jen „EU“) poskytovat do konce roku 1996 veřejnou podporu ocelářskému průmyslu a v jejím rámci poskytla státní garance za část bankovních úvěrů třem společnostem (Třineckým železárnám, a. s., Nové Hutě, a. s. a Vítkovicím, a. s.).

Evropská komise (dále jen „EK“) prodloužila v roce 1998 na žádost ČR výjimku ze zákazu poskytování veřejné podpory až do roku 2003. Udělení výjimky podmínila předložením restrukturalizačního programu, který MPO zpracovalo a vláda přijala usnesením ze dne 11. října 1999 č. 1060. Na základě posudků EK byl tento program upraven na „Národní program

restrukturalizace českého ocelářského průmyslu“ (dále jen „NPR“), podle kterého má restrukturalizace být ukončena nejpozději do konce roku 2006, kdy by společnosti měly být životaschopné. Kromě snižování kapacity výroby, změny výrobní struktury a oddlužování se restrukturalizace výrazně projevuje ve snížení zaměstnanosti. Průměrný evidenční počet zaměstnanců poklesl ze 136,6 tisíc v roce 1989 na 43,5 tisíc v roce 2000 a do konce roku 2005 by se měl podle NPR snížit o dalších cca 19 tisíc zaměstnanců.

Vláda usnesením ze dne 11. října 1999 č. 1060 uložila ministroví průmyslu a obchodu ve spolupráci s Ministerstvem financí (dále jen „MF“), Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“), Ministerstvem životního prostředí (dále jen „MŽP“) a Ministerstvem pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) zpracovat a předložit vládě návrh programů nezbytné asistence vlády při řešení útlumu nadbytečných výrobních kapacit ocelářského průmyslu a řešení jeho doprovodných sociálních a ekonomických dopadů. Byl vytvořen konzultativní tým na bázi tripartity, složený ze zástupců uvedených ministerstev, Odborového svazu KOVO (dále jen „OS KOVO“), Svazu průmyslu a dopravy a rozhodujících hutních společností.

Vláda usnesením ze dne 23. srpna 2000 č. 809 vzala na vědomí „Komplexní projekt doprovodného sociálního programu pro uskutečňování restrukturalizace českého ocelářského průmyslu“ (dále jen „Projekt“) a schválila návrh nařízení vlády o některých opatřeních souvisejících s restrukturalizací českého ocelářského průmyslu, vyhlášeného dnem 5. září 2000 ve Sbírce zákonů pod číslem 310. Cílem Projektu bylo poskytnout uvolňovaným zaměstnancům finanční pomoc podle pravidel citovaného vládního nařízení a vytvořit podmínky umožňující jim návrat do pracovního procesu (rekvalifikace, tvorba nových pracovních míst, zřízení regionálních zaměstnaneckých agentur apod.). K zabezpečení tohoto cíle přijaly Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále jen „MPO“), MMR a MPSV v letech 2000 – 2002 konkrétní programy, které MPSV shrnulo do dokumentu schváleného usnesením vlády ze dne 22. května 2002 č. 518 pod názvem „Doprovodný sociální program pro ocelářský průmysl“ (dále jen „DSP“).

V rámci Projektu a DSP:

- MPO přijalo v roce 2000 „Program poskytování příspěvků zaměstnancům hutních společností podle nařízení vlády č. 310/2000 Sb.“ a „Program úvěrů pro podnikání pracovníků uvolněných z hutního průmyslu START“;
- MMR přijalo v roce 2001 „Program zaměstnaneckých agentur“;
- MPSV přijalo v roce 2002 „Program zaměstnaneckých rekvalifikací“, „Program Labour Pool Metal“ a „Integrační program pro uvolňované pracovníky při restrukturalizaci ocelářského průmyslu – RESTART“.

V letech 2000 – 2004 bylo na realizaci těchto programů vynaloženo celkem 939 mil. Kč ze státního rozpočtu a 271,3 tis. EUR z programu PHARE. Kontrola u MPO, MMR a MPSV se zaměřila na věcnou a finanční realizaci programů DSP a způsob vyhodnocování jejich přínosů pro zaměstnance uvolňované z ocelářského průmyslu. U vybraných příjemců byla kontrola zaměřena na užití prostředků státního rozpočtu a PHARE v souladu s obecně závaznými právními předpisy a smluvními závazky.

MPSV zahrnulo do DSP rovněž národní programy a programy EU na podporu zaměstnanosti realizované uvedenými resorty v Moravskoslezském kraji (průmyslové zóny, malé a střední podnikání, sektorový operační program „průmysl“, aktivní politika zaměstnanosti, regionální rozvoj, PHARE atd.), které však nemají přímou souvislost s restrukturalizací ocelářského průmyslu; nelze tedy objektivně posoudit jejich přínos pro zaměstnance uvolňované z tohoto odvětví, a nebyly proto předmětem této kontroly.

Poznámka: Právní předpisy jsou uváděny ve znění platném pro příslušné období.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Zjištění týkající se realizace DSP v gesci MPO

1.1 „Program poskytování příspěvků zaměstnancům hutních společností podle nařízení vlády č. 310/2000 Sb.“

Projekt (spolu s nařízením vlády č. 310/2000 Sb.) stanovil podmínky pro finanční pomoc zaměstnancům ocelářského průmyslu, kterým byl v letech 2000 – 2003 ukončen pracovní poměr z důvodů uvedených v ustanovení § 46 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, tj. zejména pro nadbytečnost. Každý ze zaměstnanců měl nárok na prominutí splátek bezúročných půjček od hutních společností (těm byla pohledávka uhrazena z dotace) a ti, kterým zbývalo nejvýše deset let do přiznání nároku na starobní důchod, ještě na desetinásobek průměrného měsíčního výdělku. MPO poskytlo společnostem smlouvami a od roku 2001 svými rozhodnutími neinvestiční dotace, které převedlo na jejich zvláštní účty, ze kterých společnosti dále vyplácely příspěvky zaměstnancům a uhradily nesplacené půjčky zaměstnanců.

Vládní nařízení se vztahovalo na 16 rozhodujících hutních společností, uvedených v jeho příloze. Dalším nařízením vlády č. 181/2002 Sb., o příspěvku souvisejícím s restrukturalizací ocelářského průmyslu a jeho novelami, došlo ke zrušení dotace na úhrady ztráty vzniklé odpisem pohledávky z nesplacených bezúročných půjček, doba ukončení pracovního poměru rozhodná pro poskytnutí příspěvku byla postupně prodloužena do konce roku 2006 a původní seznam 16 hutních společností byl postupně rozšířen o dceřinné společnosti a společnosti vzniklé z externalizovaných hutních provozů na celkem 72 společností.

1.1.1 V letech 2000 až 2002 nebyly ve státním rozpočtu, v kapitole Ministerstvo průmyslu a obchodu, schváleny výdaje na krytí příspěvků a dotací. Potřebné finanční zdroje byly zajišťovány v průběhu a z převážné části až v závěru příslušného rozpočtového roku, což se promítlo negativně do výsledku jejich čerpání.

Celková bilance zdrojů a užití neinvestiční dotace je uvedena v následující tabulce:

(v Kč)

Rok	Finanční zdroje			Převedeno do rezervního fondu	Poskytnuto na účty hutních společností	Nečerpáno hutními společnostmi	Nepoužité prostředky celkem (sl. 2 + sl. 3 – sl. 4 – sl. 5 + sl. 6)
	Schválený rozpočet	Rozpočet po změnách	Rezervní fond				
	1	2	3	4	5	6	7
2000	0	130 033 000	0	0	129 917 892	164 875	279 983
2001	0	290 000 000	0	12 359 000	270 970 544	56 035 201	62 705 657
2002	0	266 000 000	12 359 000	95 760 000	176 660 383	5 857 752	11 796 369
2003	230 000 000	207 000 000	0	0	203 140 013	1 840 848	5 700 835
2004	160 000 000	167 000 000	0	189 000	166 729 682	7 364 728	7 446 046
Celkem		1 060 033 000	12 359 000	108 308 000	947 418 514	71 263 404	87 928 890

Pro rok 2000 vláda usnesením ze dne 23. srpna 2000 č. 809 rozhodla o zajištění zdrojů z prostředků kapitol MPO, MMR a MPSV, a to v poměrné výši 1/3. Podíl MPSV byl do rozpočtu kapitoly MPO převeden v září a podíl MMR až v prosinci. Obdobně pro rok 2001 rozhodla vláda usnesením ze dne 22. října 2001 č. 1080 o zajištění zdrojů z prostředků kapitol MPO (145 mil. Kč), MMR (45 mil. Kč) a MPSV (100 mil. Kč). Prostředky z MMR a MPSV byly do kapitoly MPO převedeny v listopadu 2001. V případě VÍTKOVIC, a. s., vedlo pozdní uvolnění finančních zdrojů primárně k porušení rozpočtové kázně, když prostředky z rozpočtu kapitoly MPO na rok 2000 v částce 6 451 560 Kč, přidělené společnosti dodatkem ke smlouvě ze dne 22. prosince 2000, byly připsány na zvláštní účet společnosti až 2. ledna následujícího roku a společnost je vyčerpala a zúčtovala do roku 2000.

MPO navrhlo vládě pro další léta zahrnout tyto zdroje jako účelově vázané do rozpočtové kapitoly Všeobecná pokladní správa. Ani tento způsob financování (realizovaný v roce 2002)

zlepšení nepřinesl. V červnu 2002 bylo uvolněno 50 mil. Kč a usnesením ze dne 2. října 2002 č. 946 vláda souhlasila s uvolněním zbývajících 216 mil. Kč. V letech 2001 a 2002 nebylo z výdajového účtu MPO čerpáno 108 mil. Kč a dalších 62 mil. Kč nečerpaly hutní společnosti. MPO si převedlo část prostředků nečerpaných z jeho výdajového účtu do rezervního fondu. 12,4 mil. Kč převedených v roce 2001 použilo MPO v následujícím roce na stejný účel. V roce 2002 převedlo do rezervního fondu 95,8 mil. Kč, z nichž v následujícím roce použilo 20 mil. Kč na navýšení základního kapitálu společnosti Operátor trhu s elektřinou, a. s. (schválené usnesením vlády ze dne 4. června 2003 č. 553), a zbývajících 75,8 mil. Kč poskytlo na program podpory útlumu uhelného, rudného a uranového hornictví. Na léta 2003 a 2004 byly potřebné finanční zdroje již schváleny ve státním rozpočtu jako závazný ukazatel kapitoly MPO.

1.1.2 Válcovny trub Chomutov a. s. neprovedly za rok 2004 finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem.

Vyhláška MF č. 551/2004 Sb., kterou se stanoví zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem, ukládá příjemcům dotací ze státního rozpočtu předložit poskytovateli do 15. února následujícího rozpočtového roku podklady pro finanční vypořádání dotací a současně převést na depozitní účet poskytovatele případnou vratku dotace. Válcovny trub Chomutov a. s. do doby ukončení kontroly NKÚ dne 25. února 2005 nepředložily MPO podklady pro finanční vypořádání neinvestiční dotace za rok 2004 ve výši 2 800 000 Kč a nepředvedly na depozitní účet MPO vratku dotace v částce 2 081 466 Kč. Důvodem bylo, že správce této společnosti, ustanovený exekučním příkazem soudního exekutora k provedení exekuce jejího majetku, nařízené usnesením Okresního soudu v Chomutově ze dne 11. listopadu 2003, nedal bance souhlas k převodu vratky na depozitní účet MPO.

1.1.3 MPO při poskytování příspěvku nedodrželo nařízení vlády č. 181/2002 Sb. tím, že stanovilo podmínky nad jeho rámeček.

Nařízení vlády č. 181/2002 Sb. stanovilo pro zaměstnance s nárokem na příspěvek podmínku, že „je v pracovním poměru k hutní společnosti nepřetržitě nejméně 10 let“. MPO nad rámec této podmínky na jednání se zástupci hutní společnosti a OS KOVO, konaném dne 22. ledna 2003, dohodlo, že

- pracovníci odcházející z organizačních důvodů v rámci restrukturalizace splňují podmínky dané nařízením vlády i v případech, že ve společnosti, ze které odcházejí, neodpracovali celých deset let, ale odpracovali je ve společnostech dříve hutních, které dnes již nejsou vyjmenovány v příloze nařízení vlády;
- nárok na restrukturalizační příspěvek vzniká také zaměstnancům, kteří v průběhu potřebných deseti let byli vedeni na úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání z důvodu skončení pracovního poměru výpovědí dle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zákoníku práce v hutních společnostech a posléze do hutních společností opět nastoupili.

1.1.4 Hutní společnosti porušovaly nařízení vlády, v některých případech i se souhlasem MPO.

a) Nařízení vlády č. 310/2000 Sb. stanovilo, že zaměstnanec s nárokem na příspěvek musí být v pracovním poměru k hutní společnosti nepřetržitě nejméně 10 let, přičemž do této doby se započítává též doba pracovního poměru k jiné hutní společnosti, než se kterou má sjednán pracovní poměr v době jeho skončení, pokud došlo k přechodu jeho práv a povinností z pracovněprávních vztahů na hutní společnost, s níž má sjednán pracovní poměr v době jeho skončení.

- Válcovny trub Chomutov a. s. vyplatily v roce 2001 příspěvek v částce 224 200 Kč zaměstnanci, který byl v pracovním poměru k této společnosti nepřetržitě pouze čtyři roky a čtyři měsíce.
- ŽELEZÁRNY Hrádek a. s. vyplatily v roce 2001 s písemným souhlasem MPO příspěvky v celkové částce 1 951 832 Kč 13 zaměstnancům, kteří do společnosti přešli z jiné hutní

společnosti v období ledna až března 2000, nedošlo však k přechodu jejich práv a povinností z pracovněprávních vztahů. Pět z těchto zaměstnanců navíc nespĺňovalo podmínku nepřetržitého trvání pracovního poměru v délce nejméně 10 let, neboť v průběhu této doby byli evidováni u úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání. Dále ŽELEZÁRNÝ Hrádek a. s. vyplatily v roce 2003 s písemným souhlasem MPO zpětně příspěvek v částce 190 000 Kč svému bývalému zaměstnanci, kterému byl v červenci 1998 skončen pracovní poměr k této společnosti, do konce ledna 2002 byl zaměstnán v jiných hutních společnostech, následně byl evidován u úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a v březnu 2003 mu byl přiznán starobní důchod.

b) Nařízení vlády č. 310/2000 Sb. stanovilo, že MPO poskytne hutní společnosti dotaci na úhradu pohledávek z nespĺacených bezúročných půjček na základě její žádosti, v níž společnost vyčíslí výši požadované dotace a doloží ji rozhodnutím o prominutí dosud neuhrazených splátek.

- ŽELEZÁRNÝ Hrádek a. s. zahrnuly do požadované výše dotace i pohledávky, které byly k datu vydání rozhodnutí o prominutí splátek již uhrazeny, a jedna pohledávka se týkala zaměstnance, kterému nebyl skončen pracovní poměr z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zákoníku práce. Celková výše neoprávněně nároková a čerpané dotace činila 61 900 Kč.
- Kontrola v této společnosti rovněž zjistila případ výhodného postupu v rámci pravidel vládního nařízení. Zaměstnanec dne 26. ledna 2001 obdržel výpověď z důvodů podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zákoníku práce a v průběhu tříměsíční výpovědní doby ještě požádal společnost o bezúročnou půjčku ve výši 60 000 Kč. Společnost mu v březnu půjčku poskytla, v říjnu rozhodla o prominutí jejího splacení a v lednu následujícího roku, kdy měl zaměstnanec začít půjčku splácet, požádala MPO o dotaci v celkové částce půjčky. Zaměstnanec půjčku nespĺácel a společnost v červenci 2002 dotaci obdržela.

c) Podle pravidel nařízení vlády č. 181/2002 Sb. vyplácí hutní společnost příspěvek zaměstnanci ve dvou částech, ve výši 40 % a 60 %. První část vyplatí bez zbytečného odkladu automaticky, nejpozději však do osmi měsíců od skončení pracovního poměru, a druhou na základě žádosti zaměstnance, nejpozději do 10 měsíců od skončení pracovního poměru. Splnění podmínek pro výplatu druhé části příspěvku prokazuje zaměstnanec potvrzením příslušného úřadu práce, že je veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, nebo potvrzením, že v této evidenci veden není, pokud se o zprostředkování zaměstnání u příslušného úřadu práce neuchází, avšak spolu s potvrzením, že byl či nebyl z této evidence vyřazen, případně pracovní smlouvou. Pokud zaměstnanec do 3 měsíců po skončení pracovního poměru začne vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, vykonává ji nejméně po dobu 6 měsíců a k datu podání žádosti tato jeho činnost trvá, má nárok na zvýšení druhé části příspěvku o 50 %. Splnění této podmínky prokazuje zaměstnanec dokladem potvrzujícím oprávnění k zahájení výkonu samostatné výdělečné činnosti podle zvláštních předpisů, čestným prohlášením o výkonu samostatné výdělečné činnosti ke dni podání žádosti, dále potvrzením příslušného úřadu práce, že ode dne zahájení výkonu samostatné výdělečné činnosti není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, včetně potvrzení, že byl či nebyl v období před zahájením výkonu samostatné výdělečné činnosti z této evidence vyřazen, a potvrzení příslušné okresní správy sociálního zabezpečení a příslušného finančního úřadu o registraci jako osoby samostatně výdělečně činné.

- ŽELEZÁRNÝ Hrádek a. s. vyplatily v roce 2003 zaměstnanci druhou část příspěvku v částce 85 812 Kč na základě žádosti doložené potvrzením úřadu práce ze dne, kdy byl ještě v pracovním poměru k této hutní společnosti. Dále tato společnost vyplatila v letech 2002 a 2003 třem bývalým zaměstnancům druhou část příspěvků s 50 % navýšením v celkové částce 396 333 Kč, ačkoli nedoložili žádosti všemi předepsanými doklady a dva z nich vykonávali samostatnou výdělečnou činnost po dobu kratší 6 měsíců (dva a čtyři měsíce).

d) Podle pravidel vládních nařízení může zaměstnanec obdržet příspěvek pouze od společnosti, se kterou má sjednán pracovní poměr na dobu neurčitou a v této společnosti je mu pracovní poměr skončen.

- ŽELEZÁRNY Hrádek a. s., Železářny Chomutov a. s. a Válcovny trub Chomutov a. s. v žádostech o poskytnutí neinvestičních dotací na 4. čtvrtletí 2003 a 1. čtvrtletí 2004 nárokovaly nesprávně prostředky na výplatu příspěvků v celkové částce 2 784 255 Kč zaměstnancům, jejichž práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů byly k 1. září 2003 převedeny na jinou hutní společnost a v této společnosti jim byl skončen pracovní poměr. ŽELEZÁRNY Hrádek a. s. příspěvky nevyplatily a bez písemného souhlasu MPO je převedly do pokladny jiné hutní společnosti. Železářny Chomutov a. s. a Válcovny trub Chomutov a. s. vyplatily příspěvky bez písemného souhlasu MPO.

1.1.5 Hutní společnosti neplnily všechny povinnosti stanovené rozhodnutím a MPO to tolerovalo.

MPO v rozhodnutí stanovilo, že hutní společnost po skončení každého kalendářního měsíce, nejpozději do 15. kalendářního dne následujícího měsíce, prokazuje MPO písemnou formou správnost vyplacených částek ze zvláštního bankovního účtu a že nesplnění povinností stanovených rozhodnutím bude posuzováno jako porušení rozpočtové kázně a neoprávněné použití finančních prostředků. Přesto dále uvedené případy takto neposoudilo.

- Železářny Chomutov a. s. zpracovaly pro MPO hlášení o čerpání neinvestiční dotace za měsíc říjen a listopad 2003 (v celkové částce 851 095 Kč) až dne 5. října 2004, na základě opatření z kontroly provedené MPO v této společnosti dne 24. září 2004. V hlášení je navíc nesprávně uvedeno, že se jedná o čerpání za II. čtvrtletí 2004 a že příspěvky byly vyplaceny v měsíci říjnu a listopadu 2004. Hlášení o čerpání neinvestiční dotace touto společností za měsíc březen 2004 (v celkové částce 750 000 Kč) bylo pro MPO zpracováno až dne 1. září 2004 jinou hutní společností.
- Válcovny trub Chomutov a. s. nezpracovaly pro MPO hlášení o čerpání neinvestiční dotace v roce 2002, ve kterém vyplatily v prosinci příspěvky v celkové částce 1 043 600 Kč a rovněž v roce 2003, ve kterém vyplatily v květnu, srpnu a listopadu příspěvky v celkové částce 2 425 164 Kč. Hlášení o čerpání neinvestiční dotace za měsíc duben 2004 (v celkové částce 718 534 Kč) zpracovaly pro MPO až dne 25. srpna 2004.
- Královodorské železářny, a. s., zpracovaly pro MPO hlášení o čerpání neinvestiční dotace za měsíc prosinec 2003 a duben 2004 (v celkové částce 1 337 355 Kč) až dne 29. listopadu 2004, na základě opatření z kontroly provedené MPO v této společnosti dne 26. listopadu 2004.
- ŽELEZÁRNY Hrádek a. s. zpracovaly pro MPO hlášení o čerpání neinvestiční dotace v roce 2003 (v celkové částce 11 733 263 Kč) až dne 25. listopadu 2004, na základě opatření z kontroly provedené MPO v této společnosti ve dnech 22. až 25. listopadu 2004.

1.2 „Program úvěrů pro podnikání pracovníků uvolněných z hutního průmyslu START“ se odchýlil od původního zadání z důvodu nezájmu těchto pracovníků.

Vláda usnesením ze dne 23. srpna 2000 č. 809 uložila ministrovi průmyslu a obchodu (ve spolupráci s MPSV a MMR) do 31. října 2000 zaměřit programy podpory malého a středního podnikání na přednostní řešení situace zaměstnanců uvolňovaných z restrukturalizovaných hutních společností. MPO k 1. říjnu 2000 vyhlásilo na období do roku 2004 „Program úvěrů pro podnikání pracovníků uvolněných z hutního průmyslu START“, schválený usnesením vlády ze dne 13. září 2000 č. 898. Jeho cílem bylo umožnit uvolněným pracovníkům z ocelářského průmyslu pomocí zvýhodněných úvěrů od Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s., (maximálně do výše 3 mil. Kč s dobou splatnosti maximálně 6 let) vstup do podnikání, a napomoci tak k vytvoření nových pracovních míst. V letech 2000 a 2001 se do programu zapojilo pouze 56 zaměstnanců uvolněných z ocelářského průmyslu (s celkovou částkou poskytnuté podpory 34 mil. Kč) a MPO počínaje rokem 2002 zpřístupnilo program všem zájemcům o vstup do podnikání.

2. Zjištění týkající se realizace DSP v gesci MMR

MMR v rámci Programu zaměstnaneckých agentur uzavřelo příkazní smlouvy s RPIC-ViP s. r. o. v Ostravě, která na jejich základě provozuje od července 2001 regionální zaměstnaneckou agenturu (dále jen „RZA“) a od roku 2003 jejím prostřednictvím rovněž koordinuje činnost podnikových zaměstnaneckých agentur (dále jen „PZA“) v šesti hutních společnostech v regionu Moravskoslezsko. Náklady činnosti RZA a PZA jsou hrazeny ze státního rozpočtu z kapitoly Ministerstvo pro místní rozvoj, u RZA plně a u PZA do výše 80 %. V letech 2001 – 2004 uhradilo MMR celkem 19 501 820 Kč, z toho 5 732 996 Kč na činnost PZA.

2.1 Činnost RZA se z hlediska účelu odchýlila od původního zadání.

RZA byla zřízena za účelem poskytování informačních, poradenských a vzdělávacích služeb zaměstnancům uvolněným z ocelářského průmyslu. Od roku 2003 MMR na doporučení konzultativního týmu povolilo RPIC-ViP s. r. o. poskytovat služby RZA i dalším skupinám nezaměstnaných.

3. Zjištění týkající se realizace DSP v gesci MPSV

3.1 Program zaměstnaneckých rekvalifikací

V rámci tohoto programu poskytuje Úřad práce Ostrava dvěma hutním společnostem na základě písemných dohod metodickou pomoc a finanční příspěvek na zajištění rekvalifikací jejich zaměstnanců. V letech 2002 – 2004 poskytl celkem 602,9 tis. Kč na zajištění rekvalifikací 123 zaměstnanců.

3.2 Pověřená agentura v rámci programu pro pracovníky uvolňované z ocelářského průmyslu poskytovala služby i klientům mimo určené cílové skupiny.

ČR se v roce 2001 připojila prostřednictvím MPSV k iniciativě Evropských společenství EQUAL (zaměřené na prosazování nových prostředků boje se všemi formami diskriminace a s nerovnostmi na trhu práce a spolufinancované z předstrukturálních a strukturálních fondů). V rámci této iniciativy uzavřelo MPSV s RPIC-ViP s. r. o. v říjnu 2002 smlouvu o poskytnutí grantu na „Integrační program pro uvolňované pracovníky při restrukturalizaci ocelářského průmyslu – RESTART“, zaměřený na rozvoj nových forem služeb RZA a PZA (jazykové kurzy, vytvoření tréninkového a konzultačního centra RZA, rozvoj institucionální kapacity PZA, vytvoření Klubu úspěšných atd.). Program je financován z rozpočtu kapitoly MPSV a z prostředků PHARE a má být ukončen v dubnu 2005. Do konce roku 2004 bylo na program poskytnuto 513 tis. EUR (53 % bylo hrazeno z prostředků PHARE), v tom 46,8 tis. EUR činily náklady materiálně-technického vybavení RZA a PZA (stoly, židle, výpočetní technika, video, DVD, televizory).

Z celkového počtu klientů programu RESTART bylo pouze 61 % z cílových skupin, na které byl program zaměřen, tj. byli to zaměstnanci ocelářských podniků ohrožení propuštěním, zaměstnanci ohrožení propuštěním z externalizovaných firem (vyčleněných částí původních ocelářských firem, které získaly vlastní právní subjektivitu), začínající podnikatelé a osoby samostatně výdělečně činné ze skupin 1. a 2. (uvolnění v rámci restrukturalizace ocelářských podniků) a nezaměstnaní z řad bývalých pracovníků ocelářských podniků.

3.3 „Program Labour Pool Metal“ nebyl do doby ukončení kontroly spuštěn.

„Program Labour Pool Metal“ byl přijat MPSV v roce 2003 jako doplňkový k programu zaměstnaneckých agentur, s cílem vytvořit při RPIC-ViP s. r. o. instituci, která nabídne zaměstnání na dobu určitou (až 2 roky) zaměstnancům uvolňovaným z ocelářského průmyslu a během této doby přidělí své zaměstnance k výkonu práce pro jiného zaměstnavatele (tzv. temporary work). Do doby ukončení kontroly NKÚ nebyl program spuštěn, neboť institut dočasného přidělení zaměstnance jinému zaměstnavateli byl upraven až zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

4. Zjištění týkající se přínosů realizace DSP

MPO, MMR ani MPSV nestanovily v DSP žádné měřitelné ukazatele. Z údajů monitorovaných ministerstvy a předkládaných vládě v rámci ročních zpráv o plnění DSP nelze objektivně posoudit jeho efektivnost.

Kontrolou NKÚ bylo ve vztahu k vynaloženým prostředkům na DSP zjišťováno, zda ministerstva v letech 2000 – 2004 monitorovala údaje o počtu zaměstnanců uvolněných ze 72 restrukturalizovaných hutních společností z důvodu podle § 46 odst. 1 písm. a) až c) zákoníku práce, kolik z těchto zaměstnanců obdrželo příspěvek ze státního rozpočtu, zapojilo se do programu START, využilo poradenských, vzdělávacích a informačních služeb RZA a PZA, bylo rekvalifikováno a zaevidovalo se na úřadech práce jako uchazeči o zaměstnání.

- MPO nemonitorovalo počty uvolněných zaměstnanců a o tyto údaje požádalo 72 hutních společností až v souvislosti s kontrolou NKÚ. Údaje poskytlo 67 společností, ze kterých bylo uvolněno celkem 12 957 zaměstnanců, z toho 10 905 v regionu Moravskoslezsko. Příspěvek obdrželo 5 669 zaměstnanců. MPO u programu START monitoruje údaje o počtu příjemců podpory a její výši po jeho rozšíření na všechny začínající podnikatele počínaje rokem 2002, avšak nesleduje, kolik se do něho zapojilo zaměstnanců uvolněných z restrukturalizovaných hutních společností.
- MMR si nechávalo předkládat roční zprávy RPIC-Vip, s. r. o. o činnosti RZA a PZA. Z těchto zpráv nebylo zřejmé, kolik zaměstnanců uvolněných z hutních společností využilo služeb těchto agentur. Zprávy obsahují mj. údaje o počtu zaměstnanců uvolněných ze šesti hutních společností a o počtu klientů RZA a PZA. V počtech uvolněných zaměstnanců jsou však zahrnuti i zaměstnanci, jejichž pracovní poměr skončil z jiných důvodů, a v počtech klientů RZA i bývalí zaměstnanci jiných průmyslových odvětví.
- MPSV nestanovilo úřadům práce povinnost sledovat v rámci evidovaných uchazečů o zaměstnání zvlášť zaměstnance uvolněné z restrukturalizovaných hutních společností. U programu zaměstnaneckých rekvalifikací poskytlo kontrole NKÚ rozdílné údaje oproti údajům zjištěným u Úřadu práce Ostrava. Podle údajů MPSV bylo v letech 2002 – 2004 rekvalifikováno celkem 90 zaměstnanců s příspěvkem od úřadu práce ve výši 1 752 tis. Kč a podle Úřadu práce Ostrava 123 zaměstnanců s příspěvkem 602,9 tis. Kč. Zprávy o plnění DSP za rok 2002 a 2003 předložené MPSV vládě neobsahují žádnou informaci o programu RESTART.

III. Vyhodnocení

Restrukturalizace ocelářského průmyslu probíhá od počátku devadesátých let a je provázena výrazným poklesem zaměstnanosti. V roce 1989 bylo v ocelářství 136,6 tisíc zaměstnanců, v roce 2000 již jen 43,5 tisíc a do konce roku 2005 jich má být cca 25 tisíc. Pomoc propuštěným zaměstnancům prostřednictvím Doprovodného sociálního programu byla zahájena uprostřed tohoto procesu až od roku 2000. Poskytování finanční pomoci bylo z roku 2003 prodlouženo do roku 2006 a počet společností, jejichž prostřednictvím byla pomoc poskytována, se z důvodu organizačních změn (zejména zakládání dceřiných společností) rozšířil z původních 16 na 72.

V letech 2000 – 2004 bylo na Doprovodný sociální program uvolněno cca 950 mil. Kč v rámci různě zaměřených programů. Účinnost této pomoci nebylo možné vyhodnotit, protože Doprovodný sociální program neměl nastaveny žádné ukazatele. Zapojená ministerstva poskytovala prostřednictvím regionální zaměstnanecké agentury a programů START a RESTART pomoc i jiným klientům, tj. mimo zaměstnanců uvolněných pro nadbytečnost z ocelářského průmyslu, a nesledovala, kolika z nich se tato pomoc dotkla. Podle neúplných údajů předložených kontrole NKÚ sehrál podstatnou úlohu pouze finanční příspěvek cca 5 700 zaměstnancům propuštěným z důvodu organizačních změn. Ostatních programů se zúčastnil pouze zlomek propuštěných zaměstnanců, když např. do

rekvalifikačního programu MPSV se jich zapojilo pouze 90 až 120 a do programu poskytování zvýhodněných úvěrů pro podnikatele MPO v letech 2000 – 2001 se jich zapojilo pouze 56.

Kontrolou finanční realizace Doprovodného sociálního programu byly zjištěny některé nedostatky týkající se nedodržování pravidel vládních nařízení a rozpočtových pravidel při poskytování a finančním vypořádání prostředků státního rozpočtu. Celkový objem neoprávněně užitých prostředků činil 11,4 mil. Kč.